

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש א ניסן תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 6:23 תל-אביב: 6:38 חיפה: 6:30 מוצאי שבת: ירושלים: 7:36 תל-אביב: 7:38 חיפה: 7:38 ר"ת: 8:15

פרשת תזריע

מדה כנגד מדה

כפי המדה שאדם נוהג עם הבריות כך נוהגים עמו מן השמים!

נלמד מהפסוק: "בדד ישב מחוץ למחנה" (פרק יג-מו)

ואמרו חז"ל מה נשתנה מצורע [משאר טמאים] שאמרה תורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו": אלא הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו, ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל, לפיכך אמרה תורה בדד ישב (ערכין טז). גם בפסוק "טמא טמא יקרא" ישנה "מדה כנגד מדה". כשם שנהג הוא לגלות קלונו של אנשים בפרהסיא, כך עליו לגלות קלונו שלו. (שמיה"ל ח"ב – פרק טז).

מצאנו הרבה בדברי חז"ל, בתלמוד ובמדרש, שהקב"ה נוהג עם בריותיו מדה כנגד מדה, וכפי שמצינו בפרשתינו. וכן אמרו חז"ל (סוטה ח): במדה שאדם מודד, בה מודדין לו, והביאו מספר דוגמאות לכך. לפנינו דוגמא נוספת של הנהגת "מדה כנגד מדה", ובענייני ממון, זאת עפ"י ביאורו של **רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל** (בספרו **בן יהוידע**):

הלכה ידועה היא (בגמרא ב"ק עט): שהגונב שור או שה וטבח ודנהו בבית דין, משלם הגנב קנס ד' על השה וה' על השור. ההבדל ביניהם, משום שהשור שהולך ברגליו ולא התבזה בו הגנב, משלם ה'. אך שה שנשאו הגנב על כתפו, חסה עליו התורה, לפי שהתבזה, וגדול כבוד הבריות, לכן משלם רק ד'.

ותמה הבן יהוידע: אם כן, מדוע שלא נאמר חילוק זה גם לגבי עצם הגניבה, שהרי דינו של גנב שנידון בבית דין, נקנס בתשלומי כפל, וא"כ נחלק ונאמר גם בזה שעל גניבת שה [שהתבזה בו] ישלם כפל, ואילו על גניבת שור ישלם ג'!?

ומתרץ הבן יהוידע, כי לאמיתו של דבר כל הקנס של תשלומי כפל הוא מטעם "מדה כנגד מדה", שכשם שהגנב רצה להוסיף ממון של חברו, על ממונו, עתה יחסר לו סכום זה מממונו, ויהיה נוסף לחברו. שכן כך היא מדתו יתברך לשלם מדה כנגד מדה.

מענה, מובן שאם נחייבו על גניבת השור לשלם שלושה ולא כפל, נמצא שביטלנו את התשלום של "מדה כנגד מדה", וגם נצטרך לשנות את התשלום בכל דבר קשה שצריך לשאת על כתיפו, ובטל טעם "מדה כנגד מדה" במשפט זה של התשלום. מה שאין כן ענין טביחה ומכירה, אין תשלום הקנס בכך משום "מדה כנגד מדה", שהרי טעם זה של מדה כנגד מדה כבר נתקיים בתשלומים של הכפל, נמצא שהתוספת הוא קנס חדש שחידשה תורה בטביחה ומכירה....

אמרו חז"ל בגמרא (עירובין סג): כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש. ויש להבין: הרי הקב"ה מנהיג עולמו בהנהגה של "מדה כנגד מדה", כדי שע"ז יתעורר האדם לשוב בתשובה על עונו, שלפי העונש שקיבל ידע העוון שעליו נענש, וא"כ יש לעיין מהו ה"מדה כנגד מדה" שיש במיוחד בעונש שריפה שבאה בדרך ההכשה של הנחש.

כל תיבה מדוייקת...

הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל היה אומר: מה שרואים בספרי ה"משנה ברורה" שחיבר בעל החפץ חיים, שכל תיבה ותיבה הכתובה בו היא מדוייקת עד לתכלית, זה משום "מדה כנגד מדה" - בזכות שמירת הלשון של החפץ חיים שנזהר בדיבורו בכל תיבה ותיבה שיוצאת מפיו, ועל כן זכה שכל "תיבה" שלו ב"משנה ברורה" מדוייקת.

לשכנו תדרשו

שריפה כנגד שריפה...

יהודי, ניצול שואה, נכנס לחזון איש ושאלו: "ראיתי במו עיני איך שנשרפו אלפים ורבות מישראל. איך יתכן דבר כזה? השיב לו החזו"א: מדוע אינך שואל היאך לקח נבוכדנצר הכח להחריב את בית המקדש ולהגלות את כלל ישראל מארצנו? אלא משום שכבר נגזרה גזירה כך בבית דין של מעלה קודם, ולכן היה להם כח לזה. חזר האישי ושאל: ומה עם כל יונקי שדים שלא חטאו איזה כח היה להם לשורפם?"

ענה לו החזו"א: "כשהתחילו בתי ספר "תרבות" בפולין, שמעתי כמה פעמים מהחפץ חיים שכינה אותם בשם "מולך", והסביר הח"ח: "מדוע אני קורא אותם מולך, משום שאצל העבודה זרה של המולך היו רגילים לשרוף גופי ישראל, ובבתי ספר "תרבות" שורפים נשמות ישראל. ומכיון ששם שרפו נשמות ישראל, ממילא ע"ז ניתן כח לסט"א לשרוף את גופות ילדי ישראל מדה כנגד מדה.

וכשם שמצינו הנהגת מדה כנגד מדה אצל המצרים "כי בדבר אשר זדו עליהם", ומכיון שהטביעו ילדי ישראל קיבלו עונשם באותה מדה טבעו הם בים סוף, כך גם כאן, כיון שאלפים מילדי ישראל מבתי חרדים נכנסו ללמוד בבתי ספר שהם בבחינת "מולך", חלק ברצון וחלקם באונס, ונחשב לשריפת נשמה וגוף קיים, לכן נתקיים באשוויץ מדה כנגד מדה של שריפה הגוף והנשמת קיימת!

וסיים החזו"א: אבל בסוף ינקום רבונו של עולם בהם עבור זה כמו שמצאנו במצרים, דאף שנגזר על ישראל "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה" בכל זאת לקו המצרים במצרים ועל הים. **מאיר עיני ישראל**

עלון "איש לרעהו" פרשת תזריע הוקדש לעילוי נשמת

ר' שלום בן ר' מרדכי מנדל ז"ל

שיום היאהרצייט ראש חודש ניסן

ת . נ . צ . ב . ה .

משפחת ר' מרדכי מנדל - וינה, אוסטריה

משפחת הגב' אסתר בילדר - בני ברק, ישראל

לנהוג בענוה ובשפלות עם רעהו [ולא בגאווה וגסות הרוח]!

נלמד מהפסוק: "אשה כי תזריע וילדה זכר" (פרק יב-ב)

וּכְתַב רִש"י: כִּשְׁם שִׁיְצִירְתוֹ שֶׁל אָדָם אַחֵר כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף בְּמַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית, כִּךְ תּוֹרַתוֹ נִתְפָּרֶשֶׁת אַחֵר תּוֹרַת בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף. עוֹד אָמְרוּ חֲז"ל בְּמִדְרָשׁ, עַל הַפְּסוּק "אַחֹר וְקֹדֶם צִרְתָּנִי" אִם זָכָה אָדָם אֹמְרִים לוֹ אַתָּה קִדְמַת לְכָל מַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית, וְאִם לֹא אֹמְרִים לוֹ יִתּוֹשׁ קִדְמָךְ; עַכ"ד. זֹאת כִּדִּי שֶׁלֹּא יִתְגַּאֵה וְיִתְנַשֵּׂא הָאָדָם לְחֻשׁב שֶׁהוּא הַשְּׁלִיט עַל הַבְּרִיאָה וְיִכּוֹל לִלְכַת בְּדַרְכֵי לְבוֹ. לְדַעַת חֲז"ל (עֵרְכִין טז.). אֶחָד מִשְׁבַּע דְּבָרִים הַמְבִּיאִים נִגְעִים עַל הָאָדָם הוּא גְסוּת הַרוּחַ. לְפִיכֵךְ עַל הַמְצוּרָה לְהֵבִיא כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר לְהֵלֵךְ "עֵץ אֲרִז וְאֲזוּב" (יד-ד) וְכַתֵּב רִש"י: מֵה תִקְנֹתָ וְיִתְרַפְּאֵ; יִשְׁפִּיל עֲצָמוֹ מִגְּאוּוֹתָו כְּתוֹלַעַת וְכֶאֱזוּב.

כתב רבינו חיים ויטאל זצ"ל: הגאווה היא שורש להרבה עבירות, אם בין אדם למקום ואם בין אדם לחברו. כי גורם להזיק לחברו ולשנאתו ולדבר עליו גם לשון הרע, וכאלו רבות. עוד כתב: הכעס הוא ענף הגאווה. הקפדנות היא ענף מן הגאווה ומן הכעס.

והיה אומר הר"ק **רבי פנחס מקוריץ זצ"ל:** עצבות מקורה בגיאות; כי רק הגאותן מדמה בנפשו שראוי שיהיה לו יותר ממה שיש לו. אדם שאינו גאותן יודע שמה שיש לו, גם זה אינו מגיע לו.

לעומת זאת היה **רבינו החיד"א זצ"ל** (בספרו **דבש לפי**) מונה את המעלות הטובות שישנן למי שיש בו מדת הענוה: **האחת**, שדומה כאילו מקריב כל הקרבנות, כמו שנאמר "זבחי אלוקים רוח נשברה" (תהלים נא). **והשניה**, שמוחלין לו כל עוונותיו. **והשלישית**, שנעשה צינור שדרכו עובר כל השפע לעולם, וזוכה שהש"ת מפרנסו בשפע ואינו בא לידי עניות. **והרביעית**, שהשכינה שורה עליו וכולם מתיראין מפניו, כמו שנאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וראו ממך". **והחמישית**, תפלתו אינה נמאסת וזוכה לגן עדן.

אמרו חז"ל בגמרא (מגילה כט.) "כל המתיהר בעל מום הוא". ויש להבין: מדוע נידונה הגאווה כמום, ובאיזה מובן זה בא לידי ביטוי באדם המתגאה?

והיה אומר הגה"צ **רבי יעקב גלינסקי זצ"ל** שכך הסבירו בנובהרדוק: אימתי חש האדם בשינויו? מתי מודע הוא לכך שיש לו שינויים? רק כאשר הן כואבות! אדם בריא אינו מודע לכך שיש לו ראש, עינים ואוזניים, עד שהן כואבות. כשתוקף אותו כאב ראש, עסוק הוא בראשו. כשתוקפו כאב עיניים או אזניים, מודע הוא לעיניו ולאוזניו, וכך בכל איבר בגופו.

הוי אומר, שאדם שהוא בריא מבחינה רוחנית, אינו אמור להיות עסוק בעצמו. אינו אמור "להרגיש" את עצמו, להיות מרוכז באישיותו. מעייניו אמורים להיות מופנים לתורה ולמצוות, לצדקה ולחסד. אם טרוד הוא בעצמו, סימן הוא שיש בו חולי רוחני... ומכאן שהמתיהר בעל מום הוא.

[יש להוסיף לדבריו את מה שדרש **רבי ישראל זצ"ל - המגיד מקוזניץ**: "כתוב אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול" - אדם המתיהר בשלמותו שבו וחושב שאין בו מום, סימן שלא עלה עליו כל עול, ששלטון התורה ממנו והלאה].

עוד בענין זה סח רבי יעקב גלינסקי: פגשתי באברך תלמיד חכם. חריף ובקי. אבל עבר קצת את הגבול ביהירותו... כלומר: אם הותרה גאווה בשיעור "שמינית שבשמינית" הוא החמיר בשיעורים...

אמרתי לו: ישמעו אוזניך מה שפיד מדבר. שלוש פעמים ביום מבקש אתה "ונפשי כעפר לכל תהיה"! ענה לי בגאווה: "אכן, אבל יש עפר ויש עפר: הלא עפר ארץ ישראל שוה יותר מעפר חו"ל. ועפר בית המקדש יקר מזהב ומפז! אמנם אני עפר וגם חברי עפר, אבל איפה הוא ואיפה אני!..."

אמרתי לו: "ודאי שאתה צודק. אנו אכן יודעים להעריך את ההבדל בין עפר לעפר. אבל העפר עצמו אחד הוא בכל מקום... אין הגריר חושב עצמו חשוב יותר מחברו. העפר עצמו אינו מתגאה!..."

הבורח מן הכבוד...

סיפר הגאון **רבי שאול קרביץ זצ"ל:** שמעתי מבעל "אפיקי ים", מדוע נקרא ה"חפץ חיים" דוקא על שם ספרו "חפץ חיים" ולא על שם ספרו המפורסם "משנה ברורה" או על שם ספר אחד שחיבר?

הסיבה לכך היא משום שספר חפץ חיים הוא הספר היחיד שלא נקרא על שם מחברו "ישראל מאיר הכהן", בעת שיצא לאור עולם, יען כי המחבר רצה להעלים ולהחביא את שמו. לברוח מן הכבוד. לכן דוקא מספר זה יצא שמו בכל הארץ, כפי שאמרו חז"ל: "כל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו". כי על כן, בדבר הזה אשר בו ברח מן הכבוד, הוא הדבר אשר ממנו רדף אחריו הכבוד להשיגו...

הלמות עמלים

הרפואה האמיתית לרוב המריבות...

הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל, מעולם לא סידר קידושין לאנשים, שכן טען בענוותנותו שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין והרי שנינו (קידושין ו.) כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהן.

אירע פעם שבאו להחתים את רבי חיים על מכתב המלצה לצדקה לצורך "משולח" שנוסע לאמריקה. כשיצא הלה, שאל רבי חיים בתמהון: "מי מכיר אותי באמריקה?"

וכתב רבי חיים בספרו שכל המריבות והמחלוקות שמצויים בכל מקום בזמננו, וכך גם בבתי שאין שלום בית, רובן ככולן באם ע"י גאווה. ואם כל אחד היה מחזיק בענוה ולא היה איכפת לו על כבודו ועל גאותו, היו רוב המחלוקות מסתדרים בשלום. נמצא שהענוה האמיתית היא רפואה בדוקה ואמיתית לרוב הבעיות שיש בזמננו.

מנחת תודה

מהי גאווה ומהי ענוה...

פעם עלה יהודי לביתו של **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** ושטח לפניו את צרותיו ובעיותיו השונות. טען אותו אדם כי הוא מרגיש שהכל נובע מחמת עין הרע שנותנים בו אנשים שונים המקנאים בהצלחותיו ובמצבו, ולכן נקלע לכאלו צרות גדולות...

לאחר שיצא הלה מהבית אמר הרב אלישיב לאחד ממקורביו: "היה כאן אצלי מישהו שביקש סגולה נגד עין הרע משום שהוא חושב שכל הבעיות והצרות שלו מגיעות מעין הרע. אלו שחושבים שהבעיות שלהם מגיעות מחמת עין הרע, הם בעלי גאווה! וכי חסר להם עבירות? וכי פשטו במעשיהם ומצאו עצמם נקיים מכל דבר חטא ועון עד שהסיבה היחידה לבעיותיהם נובעת מעין הרע או מעונות הדור?"

"**אין** זו אלא גאווה גדולה! מי שיש לו צרות עדיף שיפשט במעשיו ויתקנס!"

ומעשה ביהודי שנכנס לחדרו של הרב אלישיב, ובירך עליו בקול, בשם ומלכות ברכת "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו".

נבהל הרב אלישיב מאוד מהברכה וצויה עליו לומר מיד "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". (שאומרם על הזכרת שם ה' בטעות).

לאחר שיצא, הביעו מקרובי הרב אלישיב את פליאתם: הרי גדול בתורה שמברכים עליו, נמדד לפי דרגת הדור... ומדוע נבהל כל כך?"

השיב להם הרב אלישיב: לא נבהלתי מהמילים "שחלק מחכמתו" אלא חושש אני מה"ליראיו"...

הלמות עמלים

שלא לדבר לשון הרע על הזולת!

נלמד מהפסוק: "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת" ... (פרק יג-ב)

ואמרו חז"ל: על שבעה דברים נגעים באים, על לשון הרע ועל שפיות דמים וכו'. על לשון הרע דכתיב: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית" (ערכין טז.). וכן אמרו: "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו שנאמר "מלשני בסתר" וגו' וכתוב התם "לצמיתות" ומתרגמין "לחלוטין" ותנן "אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה" ופירש רש"י: אלמא אצמית דמתרגם לשון חליטה היינו צרעת. (ערכין טו.).

לכאורה תמוה: אם אכן הנגעים הללו באים על עוון לשון הרע, מדוע לא נמצא אצל אומות העולם שיהיו נענשים בנגעים, וכי הם לא נגועים בחטא לשון הרע?!

ותירץ הגאון רבי שלמה נצפריד זצ"ל (בספרו **אפריון**): שונה דין אומות העולם מדין ישראל. אצל אומות העולם אין ה"אחדות" חלק ממהותם, וגם בשעה שנראת בהם אחדות, איננו אלא אחדות חיצונית גרידא. לא כן עם ישראל, אצלו ה"אחדות" היא חלק בלתי נפרד ממהותו ואופיו, ואחדותו אמיתית היא.

ואכן מטעם זה אמרו חז"ל (ביבמות סא.) "אתם קרויין אדם ואין הנכרים קרויין אדם" כי "אדם" לעולם יבוא רק בלשון יחיד, ואילו "איש" ישנו בלשון רבים. ללמדנו, שרק ישראל שהם באחדות אמת, שייך בהם שיקראו "אדם" בלשון יחיד.

מעתה, מובן מה שאומות העולם אינם נענשים בנגעים, שהרי עיקר רעתה של לשון הרע הגורמת לנגעים, היא בכך שיוצרת מחלוקת ו"פירוד" בין איש לרעהו, א"כ, רעה זו אינה פוגעת אלא במי שמהותו היא האחדות, לא כן אומות העולם שבלאו הכי הרי הם בפירוד. לפיכך ציוותה התורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (כג-א). ודרשו חז"ל: הוא הבדיל בין איש לאשתו. בין איש לרעהו. לפיכך אמרה תורה "בדד ישב" (ערכין טז.).

זו גם הסיבה שנאמר עליו: "והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים". מדוע דוקא אליהם? משום שהם המסמלים את השלום והאחדות [= "אהרן אוהב שלום ורודף שלום"], ומהם ילמדו ויטיבו דרכם.

מכאן נבין גם מדוע נעמן נעמן נעמן שלקה בצרעת, לא שלחו אלישע אל הכהן אלא ריפאו בעצמו, שכן דין זה "והובא אל הכהן" שייך דוקא בישראל שלקה בצרעת, מהטעם שנתבאר.

לדעת הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, גדר לשון הרע כולל כל דיבור שקר המזיק לחברו או בגופו או בממונו או בכבודו. ואף שמבואר בפוסקים דאיסור לשון הרע הוא אפילו אומר אמת, הביאור בזה, שאמנם המעשה אמת אך הגנאי שבו אינו אמת, כמו שכתב **החפץ חיים** דמה שאסור לדבר לשון הרע, אפילו שהמעשה אמת, הוא מטעם שאפשר שלא ידע מדבר חומר האיסור, או שהיה שוגג גמור, או שמא עשה תשובה. אלא אם ברור שהיה מזיד גמור וגם לא יחזור בתשובה, מותר לספר בגנותו כמבואר במשנה יומא: "ואלו נזכרין לגנאי בן קמצר"...

עוד כתב רבי אלחנן (בסוף **קובץ הערות** - יבמות) שממעשה מרים למדנו דאפילו אם אינו מספר בגנותו, רק מקטין מדריגת חברו מכפי שהיא, זהו בכלל לשון הרע, כי גם דיבור כזה יגרום הזק לחברו.

נסיים בחידוש שאמר **הגרי"י זילברשטיין** שליט"א בשם הגאון **רבי חיים קניבסקי זצ"ל**: כאשר מדבר אדם לשון הרע פעם אחת על אנשים רבים, כגון שאומר: כל אנשי עיר זו גנבים, אזי עובר בפעם אחת לא רק על לאו אחד, אלא על הרבה לאוין כמספר התושבים של אותה עיר...

סייג לחכמה...

מחוץ לדברים שבקדושה, כמעט לא הוציא כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה"אמרי אמת" מפיו שום דיבור, כי אם החיוני ביותר. ברוב הפעמים השלים את כוונתו בתנועה או ברמיזה. פעם התבטא עליו בנו כ"ק האדמו"ר בעל ה"לב שמחה": "על כל מילה שהוציא מפיו, יש להוסיף עשר מלים מלפניה, ועוד עשר מלים לאחריה, רק כך היו יכולים להבין כראוי את דבריו הקצרים"...

היתה לו לאמרי אמת, קורת רוח מיוחדת כאשר אדם הבא אליו הבין את הרמז. בני ביתו והמשמשים כבר היו רגילים לכך, שכאשר הוא נזקק למשהו ורוצה שיביאו לו, לעולם איננו אומר בפה מלא, כי אם מראה להם באצבעו גרידא, והבינו כוונתו.

ראש גולת אריאל

מדוע האריכו ימים?

פעם נסע המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוונישטיין זצ"ל במונית, כאשר שב מהלוויית תלמידו **רבי יוסף שלום הורביץ זצ"ל**, אליו התלוה גם תלמידו משיבת מיר **רבי משה ברנשטיין זצ"ל**. נהג המונית היה יהודי חילוני מבוגר שנולד באחת מעיירות אירופה, והבין אידיש... הוא התעניין אצל הנוסעים לגילו של הנפטר, והשיבוהו שנפטר בן כמאה שנים.

התלהב הנהג והחל לספר שבעיירתו היו רבים נפטרים בגיל שיבה. הוא המשיך להסביר שהדבר נבע מהעובדה שהפירות והירקות היו יותר בריאים שלא כמו גידולי זמננו...

היסה אותו המשגיח רבי יחזקאל ואמר לו: "בעיירה שלך יהודים היו רחוקים מכל הוויות העולם. הם לא שמעו כל כך הרבה חדשות וממילא לא דיברו הרבה לשון הרע, רכילות והוצאת שם רע. לפיכך האריכו ימים כמו שכתוב "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"...

הלמות עמלים

"יבוא מעצמו להתוודות ולשלם קנס..."

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל הנהיג פעם בקרב תלמידיו בישיבה, שכל מי שנכשל בלשון הרע, יבוא מעצמו להתוודות אצלו, וישלם קנס כספי לירה אחת בעבור כל פעם שחטא בדיבורו.

והתלמידים אכן באו מעצמם. היה מעשה בתלמיד שחבריו הוכיחו אותו על שמדבר לשון הרע, אך הוא סבור היה שאין זה לשון הרע, ושנה שמונה פעמים בשגגתו. לבסוף הובא הענין לפני הרב צדקה אשר פסק לחומרא... וחייב את התלמיד בשמונה לירות.

אחר הדברים האלו עמד ופייסו: "צא וחשוב" - אמר לו - "אם אתה הולך לקנות בעולם הזה חליפה, כמה עליך לשלם. והנה רכשת לעצמך בזיל הזול חלוקא דרבנן לעולם הבא..."

קרה גם באחד הימים, שהרב צדקה עצמו הניח על השולחן לירה אחת לעיני התלמידים, כשהוא מתוודה ומגלה להם שקונס את עצמו על שיחה אחת, שנתגלגלה אמש בינו ובין אדם פלוני ו"יתכן שנכשלתי באיסור לשון הרע". אמרו אז תלמידיו: בטוחים אנו שרבינו מעולם לא סח לשון הרע, וכל מה שעשה ב"קנס" שקנס עצמו, לא עשה אלא כדי להמחיש בפנינו ולעורר לבבינו כמה חמור הענין.

וזאת ליהודה

זהירות בשמירת הלשון

פעם נכנס **רבי דוד פרנקל זצ"ל** אל **רבינו הגרא"מ שך זצ"ל** ואמר על אדם מסויים כי **הגרי"י סולובייצ'יק זצ"ל** כינה אותו אפיקורס. הגיב הרב שך: "לא תמיד כשאדם גדול מתבטא על אדם בענין מסויים, זה נשאר כך לדורות!"

בדומה לכך העיד **הגרמ"א ברוורמן זצ"ל**: היה פעם הספד מפורסם של הרב שך שפורסם ברבים על ידי נאמן ביתו והושמטה ממנו שורה. בא רבי דוד פרנקל בטענות אל המדפיס: מדוע השמיט את אותה שורה שנאמרה?!

אמר לו המדפיס כי הרב שך הורה לו לעשות כן בנימוק הבא "לא כל מה שאומרים פעם אחת, אומרים תמיד. ולא כל מה שאומרים כותבים!..."

מתוך מאמר

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

עת צרה אבל 'זממנה יושע'! / הרב נפתלי זינגברג

קוראים יקרים וידידים חביבים!

מה מעוררת בכם המילה 'אוסטרליה' אם לא אסוציאציה של שקט-אין-סופי? מסתבר שאפילו שם לא שקט: הצפות בקנה-מידה ענק גרמו להרס של עשרות אלפי בתים. ככה זה כאשר מידי 2 דקות בלבד מתווספים 100 מ"מ (סנטימטר שלם!) של גשם.

האם כאשר ניפרד מאוסטרליה ונתקרב למזרח-התיכון נגלה עולם שקט יותר? הלוואי... די אם נזכיר את המלחמה באוקראינה שמערערת את כל הסדר העולמי, ואשר משפיעה באופן ישיר על האומץ של אירן להמשיך "להתחכם" מול כולם.

אנחנו יודעים שהמצב הפיזי הוא תוצאה של המצב הרוחני, ואנחנו הלא מודעים להתדרדרות המוסרית העולמית ממילא איננו מופתעים שזה המצב אליו הגענו.

ועולה על כולנה, אחרון-הכביד בהסתלקות שר התורה מרן **רבי חיים קניבסקי ז"ל**. אי-אפשר להשוות את אסון שריפת בית אלוקינו לכל אסון אחר, אך בל נשכח: בימים אלו אנו מציינים שנתיים בדיוק, לתחילתו של גל פטירת מאותו! צדיקים וצדקניות בתקופת הקורונה. האם לעת-הזאת נוכל לשבת בשלווה ולומר שלום עלי נפשי?

* * *

חז"ל מלמדים אותנו ש"מיתת צדיקים מכפרת" (מסכת מו"ק כח: נלמד מסמיכות הפרשיות של פטירת מרים הנביאה ומצוות פרה אדומה). כעת נתבונן: אם בפרק זמן של שנתיים נלקחו מאיתנו כל כך הרבה צדיקים, קדושים וטהורים - כולל באסון מירון - הרי זה מלמד שכמות ה'כפרה' לה נזקקנו הייתה עצומה ואיומה. רק בשבוע האחרון נספו ארבע צדיקים בפיגוע איום בבאר שבע, ואנשים סיפרו שהכירו על אחד מהם שהיה ממש צדיק גמור שמסר עצמו בעד הזולת.

האם מישהו יכול לחתום שהתקופה הזו מאחורינו? שאפשר לדבר עליה בלשון-עבר? הרי הצדיקים הללו לא הסתלקו כדי לכפר על העבירות שאין-להם, אלא על עברות שאחרים "תרמו" להם, האם זה לא מפחיד?

הכי קל להאשים את הזולת... אני? מה אני קשור לסיפור הזה. כל האסונות בגלל פלוני! מַחמת אלמוני! הם... "ממשלת-הזדון"... שמה... בחוץ-לארץ... העיקר, לא אני.

אבל מה האמת? שדווקא אנחנו, שזכינו להתגורר בארץ הקודש - פלטריין של מלך - אנחנו הראשונים הזקוקים לחשבון נפש. האור לכל העולם כולו צריך לצאת מכאן. האחריות עלינו כפולה ומכופלת.

* * *

בתוך ימי האבל אחר הסתלקות שר התורה זי"ע, נוצרה לנו הזדמנות פז לתקן את המצב ולהועיל לכלל ולפרט. הבה נקבל על עצמנו משהו קטן מהמידות-טובות שכל-כך אפיינו את דמותו האהובה. כל אחד יכול לאמץ משהו ממה שנשמע במגוון ההספדים, ובכך להועיל לנשמת הצדיק, לו עצמו - ולכל העולם כולו!

נפרט מעט ממעשי הצדיק מהם ניקח משהו לעצמנו:

סבלנות - לקבל דבר יום ביומו מאות אנשים שונים, ברוגע ובסבלנות. אתה מתבונן בו בסרטונים שהופצו, כיצד לאדם הכי לחוץ בזמן בעולם וכן. יותר מנשיא ארה"ב! יש את כל הזמן שבעולם להקשיב לאנשים על דברים של מה-בכך.

מאור פנים - גם לְשׁוֹנִים וּמְשֻׁנָּים...

מסירות נפש - למען הפרט והכלל.

ניצול הזמן - לא לבזבז זמן לבטלה. כל שנייה ביממה מנוצלת לדבר-מצוה.

דיבור נחמת - אין צורך להרים את הקול, גם כאשר צריכים לחזור על אותו משפט כמה פעמים. הדיבור תמיד בקול נעים.

* * *

אי-אפשר להתייחס לדמותו הנעלה של מרן זי"ע, בלא להזכיר את המופתים שהתגלגלו סביבו. תופעה זו מוכרת מצדיקים נוספים, מכל החוגים והעדויות. קדוש אמיתי זוכה לקבל משמים כוחות למעלה מן הטבע.

זה, בעצם, מונח בנוסח הברכה שמברכים על חכמי ישראל '**ברוך שחלק מחכמתו ליראיו**'. אתה שומע את החכם משיב, מברך, מייעץ, פותר אך בסופו של דבר הכל מגיע מהקב"ה - כי "שכינה מדברת מתוך גרונו".

אצל פרעה אנו מוצאים את החרטומים מחלקים פתרונות שונים ומשונים, ולבסוף מגיע יוסף, מכוון אל האמת, ומכריז: "אלוקים יענה את שלום פרעה", זה לא מְשָׁלִי זה מְשָׁל הקב"ה! וכפי שמרן זי"ע בעצמו כותב "ויש עוד ענין, שמון השמים נותנין בפיו (=של הצדיק) מה לומר, ואף על פי שאינו יודע כלל שזה ברוח הקודש, רק נותנין לו מחשבה לומר כך וכך..." (ארחות יושר, רוח הקודש, ראה שם בארוכה). כלומר, שלא נטעה להעניק לשום אדם תוארים שהוא עושה את המופת, הצדיק הוא רק הצינור.

הווה אומר: עתה, כאשר הפסדנו את מרן זי"ע, לא הפסדנו רק אותו, עובד ה' אמיתי אלא הפסדנו צינור ישיר לריבונו של עולם. הבה נתאמץ כל אחד במשהו קטן למלא את החלל הענקי!

* * *

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il